

Adli psikiyatri: 'De facto'-'de jure'

Bora BOZ,¹ Gülşen ÜNLÜ²

Adalet Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu verileri incelendiğinde, Türkiye'de son 10 yılda suç oranlarında önemli artış görülmektedir.¹⁻³ Cinsel suçlardaki artış ise dramatik düzeydedir.¹ Bu artışın sosyolojik, kültürel, ruhsal birçok nedeni olabilir. Araştırmalar gelişmekte olan ülkelerde suç oranlarının arttığını, suç türlerinin de değiştiğini ortaya koymuştur. Gelişmiş ülkelerin çoğunda yeni değerlerin ve kurumların oturması ile birlikte suç oranlarındaki artış eğiliminin durağanlaşma içine girdiği, hatta bazı suç türlerinde azalma olduğu belirtilmiştir.⁴ Gelişmekte olan bir ülke olarak içinde bulunduğumuz modernleşme sürecinde ekonomik, teknolojik, siyasal, kültürel ve demografik alanlarda önemli değişimler meydana gelmektedir. Hızlı kentleşme, göç, endüstriyel/ekonomik gelişmeler, nüfus artışı, sosyal örgütsüzlük gibi hızlı ve köklü değişimlerin toplumsal alanda patolojik sonuçlara (değerlerin zayıflaması, bireyselleşme, yalnızlaşma, yabancılaşma gibi) yol açtığı, bunun da suç davranışı ile ilişkili olduğu öne sürülmüştür. Artan ekonomik eşitsizlik ve modern yaşam biçiminin suç işleme fırsatını artırıcı etkisi de sorumlu tutulan etkenlerdendir.⁵

Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de önemli bir sorundur. Özellikle çocuğun cinsel istismarı daha ağır bedensel ve ruhsal bulgulara yol açmaktadır. 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda cinsel suçlar, 'Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar' başlığı altında 102, 103, 104 ve 105. maddelerde değerlendirilmektedir.⁶ Bu yasayla cinsel suçlara verilen cezalar artırılmış olsa da, yasanın 102/5 ve 103/6 maddelerinde belirtilmekte olan 'Ruh ve beden sağlığında bozulmaya yol açması' konusu, Türkiye'de Adli Psikiyatri dalının yeterince gelişmemiş olması, uygulamadaki ve yasadaki eksiklikler, bilirkişilik kurumları arasındaki uyumsuzluklar ve tüm bunların sonucunda, adaletin gecikmesi, mağdurların daha çok travmatize olması gibi nedenlerle eleştirilmiştir. 28/06/2014 tarihli ve 6545 sayılı 'Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda

Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'⁷ ile 102/5 ve 103/6 maddelerinde belirtilen 'Ruh ve Beden Sağlığının Bozulması' konusu kaldırılmış olsa da, yasa tarihinden önce işlenen suçlar nedeniyle ruh ve beden sağlığı değerlendirmesi halen yapılmaktadır.

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 'ruh ve beden sağlığının bozulması' kapsamında istenen değerlendirmeler Adli Tıp, Çocuk Psikiyatrisi ve Psikiyatri hekimlerinden oluşan bir kurul tarafından yapılmakta ve resmi bilirkişi raporu düzenlenmektedir. Yaptığımız ön inceleme sonucunda, Ocak 2014-Mart 2016 tarihleri arasında Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh ve Beden Sağlığı Kurulu'na 4-73 yaş aralığında, 70'i (%66.6) 18 yaş ve altında olan 105 olgunun başvurduğu belirlenmiştir. Değerlendirmeler sonucunda 53 (%50.4) olguda ruh sağlığının bozulduğu, bir (%0.9) olguda ise hem beden, hem de ruh sağlığının bozulduğu belirlenmiştir.

'Ruh sağlığında bozulma' kavramı konusunda görüş birliğinin olmaması önemli bir sorundur. Karbeyaz ve arkadaşları, mağdurların %61.9'unda yerel kurumlarda ruh sağlığında bozulma saptandığını, bu olguların Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'nca düzenlenen raporlarında ise %5.4'ünde bozulma olduğunu belirtmiştir.⁸ Ruh sağlığında bozulma olup olmadığı Türkiye'de erişkin ve çocuk-ergen ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanlarıncaya değerlendirilmektedir. Bu kavramın ağırlaştırıcı neden olarak kabul edildiği diğer bir ülke olan Almanya'da ise genel psikiyatri eğitimi üzerine üç yıl 'adli psikiyatri' eğitimi alan hekimler bu değerlendirme yapmaktadır.⁹ Tıbbi değerlendirme açısından bir eksiklik olmasa da, saptanan unsurların yargının hatasız anlayacağı şekilde rapor edilememesi hekimleri ciddi yaptırımlarla karşı karşıya bırakabileceği gibi, mağdurların da yineleyen muayenesine neden olabilecektir.¹⁰ Uzmanlık eğitimi sırasında veya sonrasında standart bir adli psikiyatri eğitimi gerekli görünmektedir.

KAYNAKLAR

1. http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2015/ist_tab.htm
2. http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=12&KITAP_ID=136
3. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1070
4. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Crime_statistics
5. Kızmaç Z. Modernleşme ve suç: kuramsal açıdan bir bakış. F.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi 2013; 23:229-240.
6. Türk Ceza Kanunu. Kanun Numarası: 5237 Kabul Tarihi: 26/09/2004 Resmi Gazete Tarihi: 12/10/2004, Sayı:25611. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> (Erişim tarihi: 19/05/2016)
7. Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına

- Dair Kanun. Kanun No: 6545 Kabul Tarihi: 18/06/2014 Resmi Gazete Tarihi: 28/06/2014, Sayı: 29044 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm> (Erişim tarihi: 19/05/2016)
8. Karbeyaz K, Gündüz T, Balcı Y, Akkaya H. Cinsel suç mağdurlarının ruh sağlığı hakkında düzenlenen adli psikiyatri raporları ve bilirkişilik kurumları arası uzlaşma sorunu. Türk Psikiyatri Derg 2012; 23:255-263.
9. Özkara E, Kavaklı U, Can İÖ, Tepe İ, Özbek VÖ. Çocuklara yönelik cinsel istismarın yasal boyutunun Türkiye ve diğer ülkeler ile karşılaştırılması. Adli Tıp Dergisi 2011; 25:11-24.
10. Kaya A, Aktaş EÖ. Yüksek yargı kararları ışığında ruh sağlığının bozulması kavramı. Türk Psikiyatri Derg 2014; 25:133-139.

¹ Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp ABD; ² Yrd. Doç. Dr., Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi ABD, Denizli, Türkiye
E-mail: gulsenu@pau.edu.tr